

Factsheet verkiezingen Duitsland 2021

[Achtergrond](#) - 25 mei 2021 - Auteur: Redactie Duitslandweb

Duitsland maakt zich op voor de Bondsdagverkiezingen. Na 16 jaar zwaait Merkel af als kanselier. Wie haar opvolgt en welke partijen de nieuwe Duitse regering gaan vormen, is nog open. Een overzicht van de feiten en cijfers rond de Bondsdagverkiezingen.

Wanneer zijn de Bondsdagverkiezingen?

De Bondsdagverkiezingen vinden plaats op zondag 26 september 2021. Of de manier waarop de verkiezingen worden gehouden door de coronacrisis moet worden aangepast, is op dit moment nog niet bekend.

Wat wordt er gekozen?

De naar schatting [60,4 miljoen Duitse kiesgerechtigden](#) kiezen een nieuw parlement. Dat parlement bestaat uit minstens 598 Bondsdagleden. In de praktijk zijn het er door het Duitse kiesstelsel veel meer (zie hieronder).

Opvallend: [20 procent](#) van de Duitse kiezers woont in de aan Nederland grenzende deelstaat Noordrijn-Westfalen en [eveneens 20 procent](#) is ouder dan 69 jaar.

Wanneer wordt de kanselier gekozen?

Het behoort tot de eerste taken van de nieuw gekozen Bondsdag om een kanselier te kiezen. Bondspresident Steinmeier (SPD) doet de voordracht. Hij draagt de kandidaat van de winnende partij voor. De kanselier benoemt vervolgens de ministers. [Lees meer in ons Naslagwerk Politiek en Staatsinrichting](#)

Normaal gesproken gaat de regeringsformatie in Duitsland snel en is het nieuwe kabinet doorgaans in november een feit. Bij de vorige verkiezingen, in 2017, gingen de coalitieonderhandelingen echter [zeer moeizaam](#) en zat er pas in [maart 2018](#) een nieuwe regering.

Dit jaar worden de coalitieonderhandelingen waarschijnlijk extra spannend: [kanselier Merkel](#) (CDU) zwaait na 16 jaar en vier kabinetten af en gezien de [peilingen](#) is het niet meer vanzelfsprekend dat de CDU/CSU de grootste partij wordt.

Hoe werkt de Duitse stembusgang?

De Duitse kiezer kruist op een papieren stemformulier twee hokjes aan. Met de

eerste stem (*Erststimme*) kiest hij een kandidaat in zijn kieskring - daarvan zijn er in Duitsland 299. Dit gaat volgens het systeem *winner takes all*. De tweede stem (*Zweitstimme*) is voor een partij.

De Bondsdagzetels worden verdeeld aan de hand van de *Zweitstimme*, de partijstem. Daarmee wordt berekend hoeveel zetels een partij heeft verworven in de Bondsdag. Die zetels worden in eerste instantie ingevuld met mensen die via de *Erststimme* direct gekozen zijn in hun kiesdistrict, de *Direktmandate*. De zetels die overblijven, worden verdeeld onder de deelstaatlijsten van een partij.

Hoeveel zetels heeft de Bondsdag?

De Bondsdag telt minstens 598 zetels, maar op dit moment zijn het er [709](#). Dat is het grootste aantal ooit. Dat het aantal zetels niet vastligt, komt door de ingewikkelde verdeling van de *Erst-* en de *Zweitstimmen* (zie vraag hierboven). Soms heeft een partij recht op *Überhangmandate*, als ze meer *Direktmandate* heeft dan zetels op basis van de tweede stem. Die moeten dan voor de andere partijen worden gecompenseerd met *Ausgleichmandate*. [Lees meer bij de Bundeswahlleiter](#)

In oktober 2020 heeft de Duitse regering een [aanpassing van het kiesstelsel](#) besloten, om te voorkomen dat het parlement nog groter wordt. De aanpassing moet de effectiviteit en de werkbaarheid van de Bondsdag ten goede komen. Maar deze [Wahlrechtsreform](#) gaat de oppositiepartijen Die Linke, Bündnis 90/Die Grünen en de FDP niet ver genoeg. Zij zijn [naar het Constitutioneel Hof](#), de hoogste Duitse rechtbank, gestapt om ervoor te zorgen dat het kiesstelsel ingrijpender wordt hervormd. Als ze nog voor de verkiezingen gelijk krijgen van de rechter, geldt het oude systeem weer.

Waarom heeft Duitsland een kiesdrempel?

Duitsland heeft een kiesdrempel van 5 procent. Dat betekent dat alleen partijen die 5 procent van de stemmen of meer hebben gehaald, in de Bondsdag komen. De kiesdrempel is na de Tweede Wereldoorlog ingevoerd om versplintering van het parlement in vele kleine partijen te voorkomen.

Welke partijen doen mee aan de verkiezingen?

De partijen die op dit moment in de Bondsdag zitten doen sowieso mee aan de Bondsdagverkiezingen. Dat zijn:

[CDU/CSU](#) (Die Union) - Christlich Demokratische Union/Christlich-Soziale Union

[SPD](#) - Sozialdemokratische Partei Deutschlands

[Bündnis 90/Die Grünen](#)

[FDP](#) - Freie Demokratische Partei

[Die Linke](#)

[AfD](#) - Alternative für Deutschland

[Lees meer over de Duitse partijen in het Naslagwerk Politiek en Staatsinrichting](#)

Daarnaast doen ook veel andere partijen mee aan de verkiezingen. In 2017 waren het er in totaal 42. Maar zij kwamen tot nu toe nooit boven de 5-procentdempel uit en kwamen daarom niet in de Bondsdag. Hoeveel partijen dit jaar meedoen, is nog niet bekend. De [Bundeswahlleiter](#), vergelijkbaar met de Nederlandse kiesraad, bepaalt welke partijen worden toegelaten. [Lees meer over de regels waaraan partijen moeten voldoen om mee te mogen doen aan de Bondsdagverkiezingen](#)

Wie zijn de lijsttrekkers - *Spitzenkandidaten* - van de partijen?

De CDU/CSU en de SPD waren tot nu toe altijd de grootste partijen en noemen hun lijsttrekkers daarom 'kanselierskandidaat' (*Kanzlerkandidat*): degene die kanselier wordt als zijn of haar partij de verkiezingen wint. Maar de Duitse Groenen staan in de peilingen al geruime tijd boven de SPD, en hebben dit jaar daarom voor het eerst ook een *Kanzlerkandidatin* benoemd.

CDU/CSU: [Armin Laschet](#) (CDU-voorzitter en minister-president van Noordrijn-Westfalen)

De Groenen: [Annalena Baerbock](#) (partijvoorzitter en Bondsdaglid)

SPD: Olaf Scholz (vice-kanselier en minister van Financiën. [Lees meer in ons portret uit 2018](#))

FDP: Christian Lindner (partijvoorzitter en Bondsdaglid, officieel nog niet tot lijsttrekker benoemd, maar is al jaren het gezicht van de FDP. [Lees meer in ons portret uit 2017](#))

AfD: Alice Weidel (co-fractievoorzitter) en Tino Chrupalla (co-partijvoorzitter)

Die Linke: Janine Wissler (co-partijvoorzitter, West-Duits) en Dietmar Bartsch (co-fractievoorzitter, Oost-Duits)

Hoe zit dat met CDU en CSU?

De twee christen-democratische partijen [CDU](#) en [CSU](#) vormen samen Die Union. De partijen vormen samen [één fractie](#) in de Bondsdag. De CSU is alleen in Beieren actief, de CDU in de overige 15 deelstaten. De CSU benadrukt dat het een zelfstandige partij is en niet een vleugel van de CDU. De CSU is vaak wat conservatiever dan de CDU. Tussen de partijen kan het flink botsen, zoals tijdens de vluchtelingencrisis. In 2018 leek het zelfs [bijna tot een breuk](#) tussen de CDU en de CSU te komen. Bij de keuze voor de lijsttrekker voor de verkiezingen in september kwam het tot een [machtsstrijd](#) tussen partijvoorzitters Laschet (CDU) en Söder (CSU), die opnieuw de verdeeldheid van de Union toonde.

Wat is de *Briefwahl*?

In Duitsland kun je ook per post stemmen, als je op de dag zelf bijvoorbeeld niet naar een stembureau kunt. Je moet dit wel aanvragen. In Nederland kun je iemand machtigen om voor je te stemmen, hoewel er nu bij de Nederlandse verkiezingen in maart, vanwege de coronacrisis, in een aantal gevallen ook per post kon worden gestemd.

Waarom wordt 2021 een *Superwahljahr* genoemd?

Naast de Bondsdagverkiezingen staan dit jaar ook zes deelstaatverkiezingen op de politieke agenda. In de deelstaten wordt niet elke vier jaar, maar elke vijf jaar gestemd. Als een deelstaatregering valt, vinden tussentijdse verkiezingen plaats. Daarom kan het aantal verkiezingen in een jaar in Duitsland behoorlijk verschillen. In 2021 vinden de volgende deelstaatverkiezingen plaats:

14 maart: [Baden-Württemberg](#) en [Rijnland-Palts](#)

6 juni: [Saksen-Anhalt](#)

26 september, tegelijk met de Bondsdagverkiezingen: [Berlijn](#), [Mecklenburg-Voorpommeren](#) en [Thüringen](#)

Dit artikel werd voor het eerst gepubliceerd op 1 maart 2021 en wordt regelmatig geactualiseerd

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/42544/factsheet-verkiezingen-duitsland-2021>